

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes száza ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvényhatósági bizottsági közgyűlést megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐJÉÉ ÉS KIA DÖNYVITA
Városi nyomda.

Íde küldendők a kéziratok és előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** — Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

Városi takarékpénztárak.

Irta: **Gaszner Géza.**

Pár évvel ezelőtt a város irányadó körében felmerült a gondolata egy városi takarékpénztár felállításának; én azt gondolom, hogy nem lesz érdektelen, ha e városi közlönyben erre az eszmére egyet-mást elmondunk.

A takarékpénztári intézmény kifejezetten jótékony célzattal, angol és német eredetű; a legtisztább altruistikus célzattal indul meg; népszerűsödik és ugy az angolok-mint a francziáknál csakhamar törvényes szabályozást nyer; Németországban különösen nagy fejlődést veszen és már a múlt század elején gondoskodik róla a törvényhozás a különböző államokban. Ausztriában 1819-ben alakult meg az első osztrák általános takarékpénztár; nálunk 1836-ban szászok alapítják a brassói és nagyszabeni, 1840-ben Páy András a pesti hazai első ilyen intézetet.

Mig amott mindenütt korán fejlődött városi élet mellett többnyire a muniicipiumok veszik kezükbe az ügy fejlesztését és jobbjára a városi takarékpénztárak* alakjában valósodik meg a rendkívüli szolgáltatásokat tevő gazdasági intézmény: nálunk az 1840. évi XVIII. t. c. „a részvényes társaság”-okról ad lőket a fejlődésre, ami mellett természetesen a keleti szempontoknak kell bizonyos fokig előtérbe lépni, ámbátor az alapszabályok mindenütt igen erősen hangsúlyozzák az emberbaráti célokat, a szegényebb néposztály hiteligényeit, a takarékpénztári ösztön elcsészését stb.

Ausztriában már elég korán gondoskodik az államhatalom az ügy egészséges fejlesztéséről. 1844 szeptember 2-án kelt „regulativummal” (3. §.) ki van mondvá, hogy emberbaráti ügyeknek kívül „községeknak” is meg van engedve az alapítás, melyhez az egyik oldalon az egész községet a másik oldalon kötelező, alakszerűleg meghozott határozat, a másik oldalon felségjognak fentartott jóváhagyás szükséges.

Mellőzve a regulativum egyéb intézkedéseit, mint igen jellemzőket, csak a következőket emelem ki: a vagyonosabb elem a betétek elfogadásából lehetőleg kizárandó; megállapítandó a betét legmagasabb összege; a betéti kamatláb aként állapítandó meg a helyi viszonyokhoz képest, hogy kisebb betétek magasabb, nagyobb összegek alacsonyabb kamatfelvételben részesüljenek; a tiszta nyereségből külön kezelendő alapot kell képezni; ha ez az alapszabályok által körvonalozandó összeget elérte, a tiszta nyereség közháznak céllóka fordítandó; a betétek elhelyezésére szolgálóknak: az árvek követelésének módjára (tehát háromszoros értékkel) fedezett, jelzáloglag bekebelezett kölcsönök; állampapírok és rendeltetve megnevezendő záloglevek; előlegek tözsdekben jegyzett értékpapírokra; előlegek a községek biztosított szükségleteire; 3 állatásu, bejegyzett kereskedők váltói; ki vannak zárva: alkalmazottaknak (vagy egyetemen fentartotta intézeteknél) egyleti funkcionáriusoknak nyújtandó kölcsönök; bélyeg vagy adoménységesség az ügyletek, könyvek stb. nem részesülnek, egyedül a takarékpénztári betéti könyvecske, amelyeknek a jogi természetét a regulativum igen alaposan determinálja; minden intézet mellé kormánybiztos fog állítani, aki bármikor bármibe beléphet, sőt az összes törvényes és alapszabályszerű intézkedések pontos megtartását megfigyelni kötelessége és a kerületi főnökségnek (talán a mi közigazgatásunkban a szolgabírói vagy polgármesteri

hivatalnak) esetenkénti, illetoleg legalább félévenkénti jelentéssel tartozik; az évi jelentések és zárszámadások közzé teendők, alaposan részletezendők.

Ilyen regulativum alatt fejlődött az osztrák takarékpénztár ügyi; s hogy a fejlődésről képet nyújtsak, bár sajnálatomra csak pár évj előttről szülő adatok állanak e pillanatban rendelkezésemre, elmondom, hogy az akkor fennállott 460 takarékpénztár között 368 községi volt; ugyanakkor csak az intézetek összesen 3 ezermillió korona betétet kezeltek, mely összegből 60% volt jelzálog kölcsönökben elhelyezve és — mirabile dictu — csak 4% váltókkal, a többi értékpapírokkal stb. fedezve; a betét kamatlába 3—4% között, jelzálogi kamatláb 4—5% között variált; boldog az osztrák kisbirtokok, amely ilyen olcsó kamattételben és jelzálogkölcsönben részesül, — s akinek még ebből a kamattheerből óvodákat, községi iskolákat és egyéb közhasznú dolgokat létesítenek és tartanak fenn.

Hátra volna még, hogy véleményt mondjak arról, vajjon nálunk meg lehet-e csinálni ugyanezt? Egész határozottsággal merem felállítani a választ, hogy egyelőre gazdaságilag sem indokolt, sem kivihető a dolog nálunk nem volna; nem pedig azért mert hiányoznának hozzá a megfelelő elemek; hanem azért mert gazdasági képzettségünk alaposabb és általánosabb lesz, egy nemzedék múlva, talán akkor lehet a tervvel foglalkozni.

Az indokolást, mert cikkem különben is hosszúra nyúlt, elhagynom; bár szívesen kész vagyok annak megindokolására is; ha azonban a szerkesztő ur megengedi, egy másik, talán érdeklődésre szintén számot tartható dologra kerítjek majd sort, nevezetesen a községi kötvény-kibocsátási jogra, amely a községi adósságok tekintetében igen érdekes téma lesz.

Az ivóvíz Magyarország városaiban.

Irta: **Hankó Vilmos dr.**

A kelet népei, ha boldogságról álmodnak, tiszta vizű folyó, patak mellé képzeleik magukat és legszebb dalaik források vizéről zengenek.

A honfoglaló magyarokra nézve ellenállhatatlan vonzerje volt a négy folyó országának, amelynek fekete a földje, zöld selyemmel zöldebb és puhább a füve, kimondatahatlan jó ízű, üdítő és édes a vize. Árpád népei, leszállván a Kárpátok hegyeiről, a folyók mentén telepedtek le; többnyire itt építették fel városaikat is, ahol az ember- és állat-élet feltételét, az egészséges ivóvizet kínálva-kínálja a tovasiető folyó vize.

Az elevenen mozgó folyók vize kiegészítő ivóvizet szolgáltatott addig, míg partvidékét s vizét előrelátó gondossággal megóvták a beszenyezéstől; mindenesetre Kiegyelőtöbbit és jobbat, mint azok a felszínes vízi kutak, melyek sok magyar városban kizárólagos vízforrások.

A egészséges élet feltételeit ma sokkal jobban ismerik, mint annak előtt az emberek. Ma mindenki tudja, hogy a községszűségnek legfundamentálisabb kelleke a jó víz. Ma már nem elégszünk meg a folyóvízzel, vagy felszínes kutvizzal. Jobb vizet keresünk; ha azt a föld felszínén meg nem találjuk, utána kutatunk a föld gyombrában.

A vízszerezésnek legideálisabb módja az, mely a hegyi források üde kristályvizét használja fel a várost ellátó vízművek táplálására. Ez az üde kristályvizet azonban ott kering lenn, az alsó talajrejté között is; ha ezt a talajvizet felszállítjuk, ebben is épen olyan jó ivóvizet biztosítunk, mint a forrásvizben.

Szerencsés az a város, amelynek lakói szomszágukat a hegyi forrás kristálytiszta hús nedvével, a föld tiszta kebléből származó talajvízzel vagy a föld mélységek nyelőéből előtört érteji kútvizet ölthetik.

Végképtelen Magyarországi városaink során, úgy találok, hogy a legtöbb felszíni víz, ásvó kutakból, vagy a város mellett elhaladó folyókól fejezi vízsükületét. Pedig az ilyen vizek romlanak meg legkönnyebben.

Ha a talajt — melyben a kut mélyesze van — csatornák beszürekkendőt tartalmaz, a háztartás szennyje, a szerves anyagok rothadásának termékei tisztálattal, ha a folyónak lassan mozgó víze csak csatornákba vezetnek: a víz is fertőzött lesz. Az infanctiát kut vagy folyóvíz azután ivásra használtá az egészséget, pusztító ragadós betegségre teszi fogékonyvá a szervezetet.

Sok járványos betegség (tifusz, kolera) az ivóvíz útján terjed. Jár vány idején ugyanis a járványos betegségek mérge a betegről könnyen jut különösen a felszínes víziutak és folyók vizébe, s innen az emberi testbe. Kivülről a testbe hatás in ebben szaporodó mikrokozmoszos előszervezetek a fertőző betegségek előidézői. Járvány idején helyesen tesszük, ha az ivóvizet használat előtt elforradjuk, aztán lehűtjük. Természetesen, hogy a forralást is tisztán és lehetőleg zárt edényben tartandó. A gyanus víz házi szűrők (Chamberland, Berkefeld-Nordtweyer-féle, Delfin-szűrő) alkalmazásával is czélszerűen tisztítható. Alkalmazásuknál irányadó, hogy könnyen kezelhető legyenek és nagy vizszolgáltató képességgel bírjanak.

A víz szennyezettségét, fertőzött voltát nem mindig vesszük észre; hisz a víz kristálytiszta, szagtalan s ízében sincs semmi idegen. Ezelőtt 35—40 esztendővel az ilyen vizet még tekintélyes orvosok is kitűnő vizek tartották. Ma egyszerű módszerekkel rendelkezünk az értekeinkkel felismerhetetlen tisztátalanságok felderítésére. Azt, hogy a víz, jó vagy rossz, pontosan chemiai vizsgálattal és mikroszkóppal állapítjuk meg.

Ha a talaj szennyződéssé megszűnik, a talaj s ezzel együtt a víz is lassanként megtisztul. A megtisztulás processzusának tartamát a talaj minőségé szabja meg. Ha azonban a szennyződéssé folytonos, a fertőzés nemcsak megmarad, hanem mind mélyebben és mélyebben hatol be a földre; természetesen, hogy ennek következtében a mélyebb felszíni kutak is inficiálódhatnak.

Magyarországon husz és egynéhány városának van kifogástalan vizet szolgáltató rendszeres vízvezetéke. Jupitert illeti meg az elsőség. Városaink között a legjobban egyiküket *Budapest*nek isszuk. Szerencsés véletlen, hogy a budapesti vízművek igazgatója, ki a vizet szolgáltatja és Budapest chemikus, ki a vizet ellenőri, igazán előrendű szakemberek; a elsők közé tartoznak, akármelyik nemzet fiának süntének. Vízvezetékek van még: *Fiume, Arad, Pozsony, Szombathely, Nagy-Szeben, Pécs, Ségesség, Győr, Sopron, Nagy-Váradi, Kolozsvár, Brassó, Pépa, Veszprém, Igló, Besztercebánya, Lőcse, Zárád, Eger, Komárom, Seps-Szent-György, Új-bánya, Selmeczbánya* városoknak. A felsoroltak közül csak hetet (Pépa, Brassó, Seps-Szent-György, Igló, Lőcse, Veszprém, Fiume) táplál tiszta forrásból. A többinek az adott geológiai és vízvai viszonyokhoz képest szűrt folyóvíz, talajvíz, hegyi patakvíz, vagy ártési víz (Pécs, Arad) a tápláléka. 20—25 város (*Abrodány, Békés-Gyula, Bártfa, Debrecezen, Deés, Eperjes, Kaposvár, Kolozs [Sós-fürdő], Kassa, Marosvásárhely, Miskolc, Nagyhényed, Nyitra, Nagybánya, Szatmár, Szegec, Székesfehérvár, Szolnok, Trencsén, Vazkna, Zalaegerszeg, Zólyom* a legjobb uton van arra néve, hogy rövid idő alatt a jó vezetett víz áldásában részesüljön. Mintegy 60 magyar város van olyan, melyben a vizsgálattal a rendelkezésre álló értező és mély kutak révén kielégítő. (*Gyula, Zilah, Szegec, Szabadka* stb.)

Magyarországi városainak egy részében — különösen a felső vidéken (Eperjes, Bártfa stb.) és az erdélyi részeken (Maros-Vásárhely) — a modern igényeknek meg nem felelő vízművekkel találkozunk. Rozoga fa-vagy anyagösszegekben nyomul be a városba a víz; a vezeték fogyatékes részen szennyezt, tisztátalanságot visz a vízbe a fertőzött talajból a legkörüli csapadékok vize. A lakosság — bár a vezetett víz egészségi tekintetben komoly kifogás alá esik — vízvezetékkel rendelkezésén — felmentve erte magát az ivóvíz-kérdéssel való foglalkozás közelettségére alá. Dicséretes kivétel Brassó város községe, amely midőn a szigorú chemiai vizsgálat rendén konstátálva látta a víz nagyfokú szennyezettségét, nem habozott a Czen-hegy mögött elvonuló Rakadóvíz egészséges vízi forrásait bevezetni.

Annak a tifusz-epidemiáknak, amely az utolsó években végigseper *Gyönyögyösön, Kassán, Eperjesen, Fogaras* stb. a háztartási szennyével a felszínes vízi kutakba kerülő tífuszgerjesztők voltak az okozói. Ezekben a rosszvízi városokban s másokban évenként százan meg

százan pusztultak el az által, hogy a nélkülözhetetlen ivóvízzel halálos betegség csiráit oltották be naponta testükbe.

Az a körülmény, hogy a város községe vízvezetékét létesített, még nem menti fel a városi hatóságokat attól, hogy aggóddó gondossággal ne őrkdődje a víztartók, gyűjtőkutat, vezetékek tisztasága felett. Ha ez az aggóddó gondoskodás hiányzik, a vezetett víz maga is előidézőti azokat a bajokat, amelyeket a vízvezetés létesítésével a város községe ki akart gyűrni. A mondottak igazságát hirdetik azok a tífuszestek, amelyek egyik-másik vezett vizet dícservő városunkban felerűltek.

A szenny, tisztátalanság, fertőző anyag nem egyszer a szél szárnyain kerül a nyított kutak, medencék, vezetékek vizébe. Hetek óta tífuszjárvány dühöng a francia fővárosban. A hatóságok eddig titokban tartották a veszedelmes járványt; most azonban kipattan a titok, mert a párisi községtestés falragaszokon hivta fel a lakosságot, hogy az ivóvizet használat előtt forralja fel. A tífuszjárvány okát abban látja a hatóság, hogy a montreai vízvezeték rezervórája a legutóbbi viharok tífuszbacillusokat sodortak; az ezekkel fertőzött víz a betegségeknek a terjesztője.

Az idei nyár perzselő hévsége alaposan kipróbálta vízműveink megbízhatóságát. A tapasztalás az volt, hogy vízhiányban leginkább azok a városok szenvedtek; melyeknek vízvezetékét hegyi források táplálják. A nyári szárazságának a forrásokra való hatását sajnos tapasztalták Bécs lakói is.

A lakosság Magyarország városainak egy jelentékeny részében szűretlen folyóvízzel vagy szennyezett talajvízzel (Temesvári stb.) él.

A csatornázatlan városokban a háztartás szennyje egyre jobban fertőzi a talajt és a talajvizet *Marosvárhelynek, Gyulafehérvárnak, Bajának Érsekvárodnak, Kassának, Déválnak* stb. ivásra legveszélyesebb vizeit vizsgálva, azt tapasztaltam, hogy azok rothadó szerűs anyagok bomlásának termékeivel, emberi hulladékokból származó vegyületekkel van a legnagyobb mértékben szennyezve. Sajnásság, hogy az ivóvíz dolgában mennyire nem kényesek az emberek. Abban a vízben, melyet ezüst talczán, kristályüvegben hoznak a ház szépséges asszonyának — ha azt mikroszkóppal megvizsgálunk, — ugyancsak sokszor találnánk emberi szervezetből eredő bacillus-fajtákat, belférgük tojásait és álcáit, keményítő-szemecskéket, bélyávdékokat, betegségekkel okozó csírákat stb. Hogy is ne találnánk, mikor a kút az istálló vagy a lakóház közvetlen közelében ásták, a talajvíz áramlásának iránya ezekről a helyekről a kut felé van, a kut környezete pedig, melyet tisztából kellene tartani, mint a ház urnójének szalonját — szennyes, pocsolyákkal borított.

Ime, a magyar városok ivóvívkészlete, vízszerezés-módjának párvonással megfestett képe.

A szennyezett víz egészségi ártalmai jól ismeretesek. Különösen a gyermekek szenvednek országunkban miatta.

Az Alföld temetőiben lépten-nyomon kicsiny sírok domborulnak. (A Magyarországon elhaltak 50-4% a 5 életet nem haladó gyermek.) Gyomorbetegségben halt meg a szegény, — mondja a szülő. A rossz ivóvíz-okozta bélyaj népesítette meg ezekkel az apró sírhantokkal a temetőt, — mondja az orvos. Az a baj, mi a gyermekekkel körülsírva vízi, a felöltött embert munkájában hátráltatta, szervezetét meggyöngyíti s ellenállóságát a különböző betegségekkel szemben csökkent. Tífusz, kolera idején az ilyen emberek között ugyancsak bő árítása van a halálnak. Valóban örömjája a sorsnak, hogy a nagy magyar Alföld tejjel-mézrel folyó vidékein, hol — amerre a szem csak ellát — arany kálizst gyórt a szellő, aranyat érő arany szemekkel, gyórtó szomszágú munkája közben egy ital tiszta, friss vízzel nem nyihetheti a gazda.

A városok ivóvízzel való ellátásának kérdése ma minden előrehaladott államban a legfontosabb kérdések egyikéi képezi. Ahol fertőzéses kórokozónak álvétett ivóvíz van használatban, a hatóságok költségét nem kimélve, a fertőzés forrásaitól távol eső helyen fakadó forrás-, hegyipatak-víz, a föld méhében feltárt talajvíz, természetes szűrés átúrtat folyóvíz vagy ártézi kut víz bevezetése által segítik a dolgon. Németország minden 4—5 ezer lakosú községnek van már jó vezetett ivóvíze.

Az államak, hatóságok ezen gondoskodásának köszönhetjük, hogy ma a járványos betegségek veszedelme jelentékennyen csökkent.

A jó ivóvíz áldása a lakosok egészségi állapotának megjavulásán érezteti jótekyon hatását; egyik-másik városunkban annak egészséges vízzel való ellátása után a halálzás aránya felére szállott alá.

A városok ivóvíz-készletének szabavetése — s a vízzelét alkal-mával megejtett helyszíni vizsgálataim rendén bőséges alkalom kínálkozott meggyőződnöm arról, hogy mennyire hiányzik minálunk az értek a közegészségügy nagy jelentősége iránt.

Egyik vízvezetékekkel ellátott városban a rezervóir-kutakat, a másikban a gyűjtő-kutak környezetét, a harmadikban a gyűjtő-kutakat trágyával konzerválta az intézők bölcsesége. Természetes, hogy a vezetett

viz, — no meg a lakosok egészsége — erősen megsínylette a szakértő beavatkozást.

Újvidék, Ungvár, Deés, Szolnok, Torda, Lugos, Nagy-Beeskerek, Jászberény, Ó-Besse és egy egész sereg más város lakói leülepedett folyóvizet isznak. Ez még nem volna nagy baj! A folyó víz a város felett folyó szakaszában meggyűvással ható; meggyűvással, ha a víz nem iszapos, s a partokat a merítés helyén semmi sem szennyezi. A folyóviznek ugyanis meg van az a képessége, hogy a beleje kerülő szerves anyagokat, baktériumokat bizonyos utzakaz hátrahagyva után kiküszöbölheti magából.

Az már azonban nagy baj, hogy a vizet legtöbb helyen a város mentén azon szakaszból merítik, amelybe befolyóik a város összes szenny, tisztálansága, olyan helyeken merítik, ahol a partok bővizű szemétdombok. Épen ilyen tisztátalan csaknem mindenütt a kutak környéke. A víz nagyfokú szennyeződésének chemiai jeleit láttam minden esetben.

Vácson az egyik merítő állomás a feygház közelében van; innen sűrűn hordják a vizet leginkább háztartási célokra. A Dunának e rövid szakaszában a feygházból kivezető csatornák tartalma még el sem vegyűhetett a Duna vízzel s már is hordják a vizet mosásra, mosogásra.

Száz ilyen példát hozhatnék fel; a száz példa megannyi figyelmeztető, hogy e népet egészségügyi dolgokban nem szabad magára hagyni, tudatlanságban tartani, hanem ki kell oktatni s szelid nyomással kényszeríteni kell a jobbnak a használatára.

Az állami gépezet tevékenysége azonban nem elég ahhoz, hogy egy csapásra megszűntesse a bajokat. A népet nevelni kell arra, hogy a hatóság egészségügyi intézkedéseit természetesen találja, szükségességét belássa.

A haladás ugyan lassu, de elvitázhatalan. A kedvező fordulatot az a dátum jelzi, amikor az **Országos Közegészségi-Egyesület** megkezdte az egész országra kiterjedő áldásos munkáját, s ami ezzel csaknem öszeesik, amikor **Chyzer Kornél** a belügyminiszteriumban mai helyet elfoglalta.

Nagy részben az ő tevékenységének az eredménye, meg a közegészségügyi mérnöki szolgálat kitűnő vezetőjéé, hogy rövid idő alatt 50 magyar város fogja élvezni a vezetett viznek az áldását.

Városi közgyűlés.

— 1904. okt. 18. és 19-én —

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága október hó 18. és 19-én közgyűlést tartott. A bizottsági tagok közepes számban jelentek meg a közgyűlésen, pedig igen fontos ügyeket vitt fel a tanács a tárgyszorozatra. Mindenesetre kívánatos volna, hogy a bizottsági tagok nagyobb számban jelenjenek meg a közgyűléseken már csak azért is, mivel a bizottsági tagság nem csak jogokkal, hanem kötelességekkel is jár. A közgyűlésen a következő bizottsági tagok voltak jelen:

Alföldi Gábor, dr. Bacsó Dezső, Bácsi András, Botos János, ifj. Balogh István, dr. Berger Andor, Berget Jenő, Bihari István, Bilkei Kövesdi Imre, Boldog István, Böszörményi Mihály, dr. Bruckner Ernő, Burger Péter, Csóka Sámuel, Dávid Mihály, Debreczeni Lajos, Debreczeni Jenő, dr. Dereksay István, Dicsőfi József, dr. Dóczy Emil, Eritz Ernő, Faragó András, dr. Fejér Ferenc, Fleischmann Mór, dr. Freund Jenő, Fried Emil, Geréb Pál, Géresi Kálmán, Harangi Sándor, Herczeg János, Horváth István, Horváth János, Hutfész Kázmér, Kálmán András, dr. Kalmár Barna, Kecskés István, Kelemen Gábor, dr. Kemény Mór, Kenyeres Károly, dr. Kenézy Gyula, ifj. Kertész István, Kertész István, Kertész Mihály, Kertész János, Kirdly Gyula tanácsnok, Kiss Bálint, K. Kiss József, dr. Kocsár Gábor, dr. Kola János, Konez Ákos közlevéltárnok, Kondor Kálmán számvéevő, Kopányi Dávid, Kovács Lajos, Kovács József polgármester, Körner Adolf tanácsnok, Kulcsár Endre, Kulcsár Gábor, Kurucz Miklós, Komáromy Antal gyámpezértárnok, Lamprecht Frigyes, Lestyán Adorján, Lukács Ármán, Lusztig Károly, dr. Magoss György alügyész, Márk Endre, Márton Imre, Máthé Miklós gyámpezértárnok, dr. Medgyaszay Dezső árvaszéki ülnök, Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnök, Medgyessy Lajos közgyám, ifj. Mike Ferenc, Móricz Ferenc, L. Nagy Bálint, Nagy Sándor, Nagy Jakab, T. Nagy János, Nemes Kálmán, Sz. Nagy Lajos számvéevő, Otrókoci Végth János, Pálfi Ferenc, Pálfi Gábor, dr. Pecköz Ernő, Pethő István, Polgári Bálint, Pongó Lajos, dr. Popper Alajos, Reichmann Ármán, Rickl Antal, Rickl Géza, Roncsik Lajos főszámvéevő, Salánki Ferenc, Sarkadi Ferenc, dr. Sárváry Gyula t. főorvos, Seres András, Serli Ede, Simon István, Simonffy Imre, Sinka Sándor, Somogyi Pál, ifj. Schwarz Vilmos, Szabó

István adópezértárnok, Szabó Kálmán tanácsnok, Szabó Kálmán kereskedő, Szabó Lajos, Szabó József, dr. Sz. Szabó József, dr. Szántó Sámuel, dr. Széll Kálmán, Szentesi János, Szikszay Lajos, Szilágyi Bálint, Szilágyi Imre, Szűcs István, Tafler Ignác, dr. Tóby Emil aljegyző, dr. Tóth Emil aljegyző, Tóth István, K. Tóth Kálmán, K. Tóth Sándor, Török Bálint, dr. Tüdös János, Zádor Lajos, Jámor István, Jóna Dániel, Jóna Vincze, Juhász Ignác, dr. Varga Elemér aljegyző, Varga Károly aljegyző tb. tanácsnok, Várjas Sándor, Várjas János, Váras János, Vecsey Imre főjegyző, Vecsey Zoltán, Jámor János, Vecsey Viktor, Végth Gyula r. főkapitány.

Domahídy Elemér főispán 3 óra után diszmagyarban megnyitotta a közgyűlést, szíves szavakban üdvözölve a bizottsági tagokat.

1. Első tárgy volt Kovács József polgármesternek az 1904. évi július és augusztus haváról beadott jelentése, melyhő ki kétép ádta a város két havi közigazgatási életének. A nagy gondú összefüggő jelentést Varga Elemér dr. aljegyző, polgármesteri titkár olvasta fel. A jelentést a közgyűlés egyhangul tudomásul vette.

2. A közgyűlés tudomásul vette egyhangul a m. kir. belügyminiszternek leíratát, melyben az állami bábaközép intézet építése tárgyában hozott bizottsági közgyűlés határozatát némi csekélyebb megjegyzéssel jóváhagyta.

3. A bizottsági közgyűlés már régebben megszavazott az ev. ref. főiskolánál létesítendő két új bölcsészeti tanszék felállítására 10,000 koronát. A tanács bejelentette, hogy a m. kir. belügyminiszter a közgyűlés ezen határozatát jóváhagyta.

4. A m. kir. belügyminiszter jóváhagyta az 1904. évi költség-előirányzatot és értesítette a város közönségét, hogy az 1904. évi költségvetésbe beillesztett hitelekészeti felemelt iskolai és egyházi segélyeket kivételesen helybenhagyja.

5. A bizottsági közgyűlés arra kérte a földmívelésügyi minisztert, hogy a szőlőkerti csöszöknek hosszú léfegyverrel ellátása tárgyában hozott határozatát hagyja jóvá. A miniszter a közgyűlés óhaját teljesíti, csakis azt köve ki, hogy a csöszök kellő oktatást nyerjenek a hosszú léfegyver alkalmazására. A közgyűlés a leíratot tudomásul vette és a további teendőkkel a városi tanácsot megbízta.

6. A közgyűlés tudomásul vette a földmívelésügyi miniszter rendelkezését a hadsereg terménybeli szükségletének, u. n. kézi vásárlás útján való beszerzés tárgyában, mert ezáltal a kisgazdák érdekei lesznek megvédve.

7. Nyitva vármegye a városi felhívás megküldéséről felíratot felír a képviselőházhoz és ezen felíratát pártolás végett megküldötte. A közgyűlés Nyitra vármegye hazafias felíratát hasonszemléli felíratl pártolja.

8. Csanád vármegye azt óhajta, hogy a vármegyei kórházak alkalmazottai vétessegen fel a vármegyei alkalmazottak sorába. A közgyűlés Csanád vármegye felíratát támogatja.

9. Baranya vármegye azt óhajta, hogy a gazdasági szerződéses cseledek lakásáról alkotott szabályrendelethez hasonló szabályrendelet készítsessen a város közönsége. A közgyűlés Baranya vármegye átiratát ez idő szerint nem pártolja.

10. Nem járult a közgyűlés Csanád vármegye azon átiratához, melyben a vasárnapi munkaszünetek kiterjesztése céljából a m. kir. kormányhoz intézett felíratának támogatását kéri, mert ez idő szerint nem tartja kivethetőnek az italméréseknek és dohánytöszöknek egész napon való beárztását.

11. Zala vármegye átiratot küldött, melyben pártolás végett átteszi a kormányhoz intézett felíratát külön **sztrájk törvény** megalkotása tárgyában. A közgyűlés, tekintettel a hovatóbb élszaporító munkaszünetekre, a felíratnak támogatását határozta.

12. Ungyancsak támogatja a közgyűlés Zombor városnak az élelmi szerek mesterséges megrágitásának megakadályozására az országgyűléshez intézett felíratát, mert ezáltal könnyebbé tétének a megélhetés.

13. Sopron sz. kir. város aggódva nézi az olaszországból behozott bor beözönlését és felíratban kívánja a m. kir. kereskedelmi kormányt kérni a kedvezményes vámok megszüntetésére és a 20 aranyszintő váltóélt fenntartására. A közgyűlés a felírat támogatásához hozzájárul.

14. Győr sz. kir. város módosítani kívánja az 1877. a gyámsági és gondnoksági ügyről szóló XX. törvénycikkeknek némely szakaszait. A közgyűlés a belügyminiszterhez intézendő felíratot pártolja.

15. A gazdasági egyesületek országos szövetsége ártí, hogy a Galiczia—Románia és Olaszország felől beözönlő elemek bevándorlására tegyen a kormány valamelyes korlátozó intézkedést. Kéri, hogy ezen törekvést támogassa a közgyűlés felíratban. A közgyűlés készséggel járul az eszme keresztülvételéhez.

16. A közszállítások körül tapasztalt visszaélések tárgyában a győri kereskedelmi és iparkamara felíratát a közgyűlés pártolja.

17. Tudomásul veszi a közgyűlés a magyar gyáriparosok országos szövetségének közösön íratát, hogy a hazai ipar pártolása tárgyában kedvező határozatot hozott.

18. Polgármester jelentést tett az országgyűlési képviselőválasztói jog új törvényes szabályozása céljából elrendelt s a folyó év március havában foganatosított statisztikai összeírásról. A jelentést a közgyűlés tudomásul vette.

19. Polgármester bejelenti, hogy Domahidy Elemér főispán, amerikai utja előtt, tekintettel sokoldalú elfoglaltságára, a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság elnöki tiszteről lemondott. Egyben felhívja a közgyűlést, hogy mivel a szervezőbizottság felette nagy és hasznos munkát végez, mely munka bölcs vezetést igényel és mivel a főispán szerencsésen visszatért nagy utjáról, kérné fel a főispánt arra, hogy fogadná el a jövőre is az elnökséget. Domahidy Elemér főispán köszönettel hajlik meg a közgyűlés bízalma előtt, az elnöki tisztet elvállalja és igéri, hogy munkás, körültekintő ügykezelésével azon lesz, hogy e fontos munkálat minden oldalról megnyugvással intéztesse el. A közgyűlés a főispán szavait lelkes eljénzéssel fogadta.

20. A szamonkérőzék jegyzőkönyvét a közgyűlés egyhangulag tudomásul vette.

21. A tanács bejelenti, hogy miután a borítal- és husfogyasztási-adók megváltására nézve a pénzügyigazgatósággal nem sikerült a tárgyalások, Kovács József polgármester és Csóka Sámuel adóügyi tanácsnok felutaztak a pénzügyminiszterhez. Utazásuk eredményeként bejelentik, hogy a borítal- és husfogyasztási-adókat 300,000 koronával 1905-re feltétlenül, 1906-1907-re pedig feltélesen megköötték és a szerződést aláírták. A közgyűlés a tanács intézkedését egyhangulag tudomásul vette.

22. Hasonlóképpen tudomásul vette a közgyűlés a közigazgatási bizottságnak 1904. év első feléről bemutatott jelentését.

23. A Debreczeni Zenede, ez a közhasznú és kulturális intézet, alaposan megokolt kérvényében, évi segélyének felemelést kérte. A tanács a kért 8000 korona helyett 5000 korona segélyt javasolt; mert, elismeri bár a Zenedének a művészet és zenetanítás körül szerzett érdemeit, tekintettel a házi pénztár nagy megerheztelésére, nincs abban a helyzetben, hogy a 8000 koronát megadhatná. Ezzel szemben Szentesy János bizottsági tag nem kívánja a segélyt felemelni, hanem azért, mivel sok a város kiadása, hanem azért is, mivel azok a szülők, akik gyermekeiket zenére taníttatják, legtöbbször oly kedvező anyagi viszonyok között élnek, hogy a tanácsot a tanácsdíj megfizetéséről. Először főispán szavaival tévén fel a kérdést, a tanács javaslattal 50 szavazattal 46 szavazattal szemben a közgyűlés elfogadta.

24. A közgyűlés már régebben kimondotta a Dobozi-féle ház onoddi földjének elidegenítését. A szavazás nem vezetett eredményre, mivel a bizottsági tagok kevesen voltak.

25. A kifizetési alkalmazzottak azon kérelemmel fordultak a törvényhatósági bizottsági közgyűléshez, hogy szavazna meg nekik drágasági pótlékokat. A tanács, meghallgatva a főszavazóknak és a szakbizottságoknak véleményét, a kérelmet azon javaslattal terjesztette elő, hogy az 1000 korona fizetésen alul levő díjnokoknak szavazzon meg a közgyűlés 1905 január 1-től 1905 június 1-ig havonként 10 koronát, a lovat tartó mezőrendőröknek 10 koronát, a hajléktalanságúknak 5 koronát. A javaslat ellen Horváth István bizottsági tag beszél, azt óhajtván, hogy a drágasági pótlék csakis a család díjnokoknak adassék meg. A közgyűlés szóíróbbsággal a tanács javaslatát fogadta el.

26. A házi pénztárnak az általa kezelt alapoknak, a közevet-várnak és a világiatási vállalatnak 1905. évi költségelőirányzatát Varga Károly tb. tanácsnok, aljegyző ismertette. A tanács az előirányzat elfogadását ajánlja, elmondván, hogy a közölt a város fejlődésének természetes következménye.

Dr. Freund Jenő bizottsági tag kijelenti, hogy általánosságban elfogadja a költségelőirányzatot; de úgy találja, hogy a tanácsban, minden lelkiismeretes munka mellett, nincs meg a kellő pénzügyi szellem. Elmondja, hogy a nagy kölcsönösszeget öcsösbán lehetett volna külföldi pénzügyeztetéssel megszerezni. Megróvja azt, hogy a külső telkek létesítésével a belső város egészségét fejlődés megakad. Csodálkozik, hogy a városi tanács oly építkezéseket terjeszt, amelyek nem feltétlenül szükségesek. Sírgeit a vízvezeték és csatorna építését. Egyzóval Freund Jenő dr. bizottsági tag intenzívebb gazdálkodást kíván a város háztartásában, mert csakis úgy érhető el minden vonalon az egészséges haladás a polgároknak nagyobb pótdával való megerheztelés nélkül.

Kovács József polgármester nyugodt válaszában kijelenti, hogy a költségvetés a bizottságok retortán keresztül ment és azok megterített észrevételeiket a főszavazó által összeállított költségelőirányzatra. Téved előtte szólni, midőn azt állítja, hogy a város külföldi pénzügyeztetéssel öcsösből kölcsönt kaphatott volna. Lehet ugyan, hogy a kölcsön

létőlajog öcsösből lett volna, de a külföldi kölcsönök után fizetendő adó és a közvetítések díja megrágrította volna a pénzügyi műveletet elannyira, hogy végeredményében a külföldi kölcsön mégis drágább lett volna. Megvédi a polgármester a tanácsot, mely a legnagyobb óvatossággal járt el nemcsak a nagykölcsön előkerítési munkájában, de a költségvetés minden tételének megállapításában. A rendőrség ügye sem kerül ki a tanács ügyelmét, szervezni akarja úgy, hogy ezen intézmény az élet- és vagyonbiztonságot és a közrend békéjét biztosíthassa. Most folyik a szervezeti szabályok munkája és hiszi, hogy ezen munka eredményes lesz és intézkedése a rendőrségi intézmény javulását fogják eredményezni. A tervbe tett és már részben elrendelt építkezések a nagykölcsönből lesznek fedezve, a vízvezeték és csatorna kiépítése elsőrendű egészségügyi kérdés, melynek megoldása a városi tanács kiváló gondját képezi és milyet e sok körültekintés és nagy munkát igénylő ügy elkészül, a felveendő kölcsönből azonnal megkezdik ezek kiépítését. Egyenként czáfolja meg a polgármester Freund Jenő dr. bizottsági tag észrevételeit és biztosítja, hogy a városi tanács komoly ügykezeléssel és lankadást nem ismerő buzgalommal fog a reábizott köteleességeknek megfelelni.

Zádor Lajos kijelenti, hogy a város, mint az osztrák-magyar bank által ajánlott kölcsönnél öcsösből nem kaphatott volna a mai viszonyok között. Elfogadja a költségvetést azzal a megjegyzéssel, hogy a tanács igazgassék a jóvelmeket fokozni és a Hortobágy értékesítését mielőbb szervezalmazni.

Domahidy Elemér főispán, miután többen nem szóltak a költségvetés általános tárgyalásához, kimondja a határozatot, mely szerint a közgyűlés a költségvetést általánosságban a tárgyalás alapjául egyhangulag elfogadja. A részletes tárgyalás előtt azonban, tekintettel a terem fülledt levegőjére, a tanácsközött 10 percire fellegűsznik.

Szinet után megkezdődött a költségvetés részletes tárgyalása, melynek során többen felszóltak. A kifogásolt tételnekél **Ronszék Lajos** főszavazó nagy készséggel adta meg a felvilágosításokat. A vághidőni kiadás tételének 6500 koronát felül a közgyűlés. A rendőrség tételénél 15,000 korona vétemelt fel, ellenben a szinpád átalakítására ajánlott 2000 korona összeget a közgyűlés többsége törölni határozta. Több apróbb tétel emelésé és csökkentése után, áttért a közgyűlés a közevetvám és világiatási vállalat költségelőirányzatának tárgyalására. Amott **Aczel Géza** főmérnök, emitt **Debreczeni János** gépészmérnök, a világiatási vállalat igazgatója adta meg a megnyugtató és szakszerű felvilágosításokat.

Ronszék Lajos főszavazó meg azután a költségvetés végösszegeit a következőkben mutatta be. A közgyűlés a bevételeket felmelve 18,594 K 50 fillérral, a kiadásokból leütött 31,975 K 10 fillért. Ellenben beillesztett a közgyűlés a pallagi vasutra 8000 koronát, a drágasági pótlék fedezésére körülbelül 7000 koronát. Ezek után a kiadások végösszege 2,849,177 K, a bevételek 2,526,634 K 20 fillér, a hiány tehát 322,542 K 80 fillér. Ennek fedezésére 964,000 korona egyenes-adóalapot véve fel, harminczhárom és negyíztíz potónó felel meg. Csóka Sámuel 34% követést ajánlja, mivel sok adoleírás léza a száraz és mostoha időjárás miatt. A közgyűlés, többeek hozzájárulása után, az 1905. évi közköltöt 33, azaz harminczhárom százelekbán állapítja meg.

27. A tanács bejelenti, hogy az ev. ref., az ág. ev. s a gör. kath. egyházak, valamint az izr. hirközseg iskolaeépítés, fenntartási és egyházi segélyek tárgyában kötött szerződések készen vannak. A közgyűlés tudomásul veszi Oláh Károly tanácsnok előadását és utasítja a városi tanácsot, hogy az idevonatkozó szerződést a róm. kath. egyházzal is kösse meg.

28. Elfogadta a közgyűlés néhai Ármós Bálint által tett alapítvány alapító-oklevelének tervezetét és azt a belügyi kormányhoz rendtele felterjesztéssel, jóváhagyás végett.

29. Választások következtek ezután, melynek megejtése előtt **Jámor János** azon indítványt terjesztette elő, hogy szentesse meg a közgyűlés a második **széllábiztosítási** állást. Előnkölő főispán azonban kijelentette, hogy nem teheti vitatárgyává ezen indítványt, mivel az a törvényes időről lékesett.

A választások megejtésére szükséges kijelölő-bizottság tagjainul a közgyűlés ezek után megválasztotta Kenéz Gyula dr., Dicsőfi József és Márton Imre bizottsági tagokat, kik mellé a főispán Zádor Lajos, Szilágyi Imre és Rickl Antal bizottsági tagokat nevezte ki.

Két szavazatszedő küldöttséget nevezett ki a főispán. Az első elnöke volt: Simonffy Imre, tagjai: Horváth István és Tüdös János, jegyzője: Varga Károly; a második elnöke: Somogyi Pál, tagjai: Peczkó Ernő dr. és Debreczeni Lajos, jegyzője pedig: Tóby Elek dr.

A kijelölő-bizottság felvonlván, rövid tanácskozás után a követ. kezöképen állapította meg a jelöléseket:

A gyámpénztári ellenőri állásra: **Illésy Gyula, Nagy Jenő** és **László Viktor**. Beadott 125 szavazat; ebből kapott **Illésy Gyula** 51, **Nagy Jenő** 69 és **László Viktor** 3 szavazatot; így tehát a gyámpénztári ellenőri állásra **Pesznyiczky Nagy Jenő** eddigi adókövető választották meg. Általános meglepetést keltett **Illésy Gyula** lemaradása, ki hosszú időn át szolgálja a várost buzgó ügykezeléssel. A szállásbiztos állásra szintén három jelölt volt: **Szilágyi Bálint, Szabó József** és **Kádár István**. A közgyűlés közfelkiáltással az eddigi helyettest: **Szilágyi Bálintot** választotta meg:

Az irodásügyi állásra jelöltek: **Szendy Lajos, Brancs Károly** és ifj. **Pál Péter**. Beadott 113 szavazat, ebből **Szendy Lajos** kapott 103, **Brancs Károly** 8 és ifj. **Pál Péter** 2 szavazatot. Megválasztott: **Szendy Lajos**, ki az előző irodában eddig nagy szorgalommal és szakértelemmel dolgozott.

Miután az irodásügyi és szállásbiztos állás betöltésével ismét megüresedett két inoki állás, összesen négy inoki állás várt betöltésre. A jelölés a négy állásra így történt:

I. inoki állásra: **Szabó Ferenc, Szabó Sándor** és **Borcély Sándor**. A közgyűlés közfelkiáltással **Szabó Ferencet** választotta meg.

II. inoki állásra: **Nagy Sándor, Boros Ferenc** és **Borbély Sándor**. A közbizalom Nagy Sándor megválasztásának kedvezett.

III. inoki állásra: **Károlyi Ferenc, Ferenczy József** és ifj. **Bruckner Imre**. Győztesen került ki közfelkiáltással: **Károlyi Ferenc**

IV. inoki állásra: **Borusz Béla, Fehér Lajos** és **Hegedűs Gyula**. Miután 20 bizottsági tag titkos szavazás megjelését kérte, az előző főispán a szavazást elrendelte. **Borusz Béla** kapott 74, **Fehér Lajos** 20 és **Hegedűs Gyula** 15 szavazatot; így tehát **Borusz Béla** lett megválasztva.

Az adókövetői állás **P. Nagy Jenőnek** gyámpénztári ellenőrré lett megválasztása folytán megüresedvén, a kijelölő-bizottság ezen állásra a következőket jelölte: **Borusz Béla, Ferenczy Józsefet** és **Ilédy Jánost**. Közfelkiáltással **Borusz Béla** választották meg, kinek megválasztása folytán ismét üres lett egy inoki állás. Erre az állásra a kijelölő-bizottság a következőket jelölte: **Nagy Gábor, Hegedűs Gyulát** és **Ferenczy Józsefet**. Erős küzdelem folyt a jelöltek között és győztes lett Nagy Gábor, ki Hegedűs Gyula 33 és Ferenczy József 31 szavazatával szemben 35 szavazatot kapott.

A megválasztottak a közgyűlés színe előtt nyomban letették a hivatalos esküt. Az eskümintát Vecsey Imre főjegyző olvasta fel.

Megjejtésük a választások, a bizottsági közgyűlés a városi nyomda különkezelése tárgyában készített szabályrendelet-tervezetet tárgyalta.

30. Vecsey Imre előadó főjegyző bemutatja a szabályrendelet-tervezetet s annak elfogadását kéri. Márton Imre, Tüdös János dr., Kola János dr., Fejér Ferenc és Vecsey Imre főjegyző felszólalásai után a közgyűlés próbát módosítást eszközölt a tervezeten és elhatározta, hogy a 8-ik §-t megváltoztatja akképen, hogy jövőben a nyomda ügyvezetőjé és helyettesét a városi tanács hármas kijelölése alapján a törvényhatósági közgyűlés választja.

31. Vecsey Imre főjegyző bemutatja a törvényhatósági városok polgármesterének 1903. évi május 18-án városunkban tartott értekezlet jegyzőkönyvét.

Tüdös János dr. napirendre terést indítványoz, ellenben **Márton Imre** és **Juhász Ignác** bizottsági tagok a jegyzőkönyv tárgyalása mellett érvelnek. A közgyűlés a jegyzőkönyv tárgyalásához hozzájárul, előelő főispán azonban, tekintettel az előhaladott időre, a közgyűlést bezárta.

Október hó 21-én, azaz pénteken délután 3 órakor folytatta a közgyűlés tanácskozását a polgármesterek kongresszusának jegyzőkönyve felett. Lapunk zártaok ezen jegyzőkönyv 10. §-ánál tart a vita.

Szabályrendeletek.

26.
177. 1886. bkgy.

Helyzetűségi szabályrendelet

a foglalkozást közvetítő és cselédszerző üzletről.

Érvényes Debreczen sz. kir. város területére nézve.

1. §. Foglalkozást közvetítő, vagy cselédszerző ipar gyakorolójására nem nyheret engedélyt oly egyén, ki a hatóság előtt, mint erkölcsstelen életi ismeretes.

Erkölcstelen egyének ilyen üzletekben segédi minőségben sem alkalmazhatók.

2. §. Foglalkozást közvetítő, vagy cselédszerző üzleteladónak tartozik készpénzben, vagy biztosítékként elfogad-

ható értékpapirokban 200 frtnyi összeget a házipénztára mint biztosítékot az iparengedély kiszolgáltatása előtt letérni.

3. §. Az üzleti helyiségben, hatóságilag megállapított árszabály tartandó kifüggesztve.

A jelentkezés alkalmával bármiféle díjat szedni tilos.

Az árszabály szerint megállapított díj a tetleges szolgáltatba lépéstől számított 8 nap alatt esedékes.

A szedhető díjak a következőkben állapítottak meg:

Árszabály.

1. A cselédek osztályába tartozó és sorolható egyének a sikerült helybeállításért, egy havi készpénz fizetésük 10 százalékát fizetik.

2. Az első pontban érdekllett cselédeket kereső és felfogadó gazdák, minden náluk elhelyezett cselédért mindannyiszor 30 krajczárt fizetnek.

3. A cselédosztályba nem sorozható minden más egyének az elhelyezés eszközléséért, egy havi készpénz fizetésüknek 15 százalékát fizetik.

4. Évi fizetést nem élvező főpincérek az elsőrendű helyekért 10 frtot, a kisebbekért 5 frtot fizetnek.

Az ezen árszabályban meghatározott díjknál többet felszámítani tilos.

4. §. Az üzleteladónak rendes könyvet kell vezetniök; e könyv alakja és beosztása a következő:

A foglalkozást		A gazdának, kilhez beszegődött	
neve	cseléd v. munkahelyvételnek és tartózkodási engedélynek száma	neve	A beszegődés napja
	A cseléd- vagy munkahelyvétel vagy egyéb okmányokat kiadó hatóság		
neve	Mely napon jelentkezett a foglalkozást kereső?	lakása	A közvetítéért, illetve cselédszerzőért beszegődött díjak

5. §. Az üzlet, valamint az üzleti könyvek a rendőrhatalóság által bármikor megvizsgálhatók.

6. §. Cselédet rendben levő cselédkönyv, iparossegédet, vagy gyári munkást a törvény kiválalmainak megfelelő módon rendben levő munkahelyük nélkül és egyáltalában foglalkozást kereső egyéneket, kellő igazoló okmány nélkül beszegődíteni tilos.

7. §. Az üzleteladónak a nála jelentkező egyén erkölcsi viselétéről tudomást szerezni s erről a felfogadót híven értesíteni tartozik.

8. §. A már beszegődött egyént máséhoz szerződtetni, vagy más helyre csábítani, vagy elbocsátás nélkül távozottnak helyet szerezni tilos.

9. §. Az üzleteladónak köteles minden nála jelentkező és magát kellően igazolni tudó egyénnek személyvalogatás nélkül helyet közvetíteni.

10. §. Ellenben szigoruan tiltatik, hogy tudva erkölcsstelen cselétkar közvetítést eszközöjön.

11. §. A közvetítő és cselédszerző üzleteladónak a rendőr-főkapitányság külön engedélyével, kellő rendben levő igazoló iratokkal bíró helyenküli egyéneket szállással is elláthat.

12. §. Az üzleteladónak köteles a nála jelentkező helyenküli egyéneket, — akár nála maradnak szálláson, akár nem, — a jelentkezéstől számított 24 óra alatt a rendőr-főkapitányságnál (rendőri bejelentő hivatalnál) bejelenteni, bejegyeztetni és rendes tartózkodási jeggyel elláttatni.

13. §. A szállásadásra is jogosított cselédszerző, helyenküli cselédet 8 napnál tovább meg nem tärhet, hanem az ilyenek még továbbra is ott maradásáról jelentést tenni és újabb tartózkodási engedélyt szerezni köteles.

14. §. Kétszer 8 napnál további időn át is hely nélkül levő munkás vagy cseléd részére rovabbi tartózkodhatásra rendőri engedély nem adható, hanem oly egyének, mint a közbiztonságot és erkölcsiséget veszélyeztethetők, ha idegenek, a városról kiutasítandók; az üzleteladónak, ha ilyenekről tudomással bírnak, azokat a kerületi rendőrfőkapitányságnál bejelenteni kötelesek.

15. §. Azon esetben, midőn a cseléd felfogadása cseléd-szerző közvetítés mellett történik, a rendőri nyilvántartásba való bejelentés kötelezettsége a cselédszerzőt illeti, mely esetben a be nem jelentéssel szembe fordított büntetés az illető cselédszerző irányában alkalmazandó.

16. §. A foglalkozást és cselédszerzést közvetítő üzlet-tulajdonos az üzletében összes alkalmazottakat a rendőrfőkapitányságnál előre bejelenteni, a rendőri és közérkölségi szempontból alapos kifogás alá jöhető egyének alkalmazása iránti szándékától előlenni, a már alkalmazott ügy-egyeknek azonnal elbocsátani, végre az alkalmazott ügy-egyeknek az üzleti dolgokból kifolyó eljárásért teljes felelősséggel tartozik.

17. §. Az a közvetítő vagy cselédszerző, aki a jelen szabályrendelet határozatai ellen vét: az iparhatóság által 50 fríg terjedhető pénzbüntetéssel büntendő, esetleg az 1884. évi XVII. t.-czikk 155. §-a értelmében közvetítési cselédszerzési jogától az iparhatóság — előre bocsátott vizsgálat és tárgyalás után — meghatározott vagy határozatlan időre megfoszthatja azt, akinél oly tények merültek fel, amelyek elő iparának üzhetése tekintetében a közérkölség és a közrendészet szempontjából megbízhatatlannak tüntetik fel.

18. §. Azok, akik foglalkozást közvetítő avagy cselédszerző tisztelet az 1884 október 1-je előtt szerzett jogositvány alapján tartanak, üzletük gyakorlásánál jelen szabályrendelet határozatait szintén megtartani kötelesek.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1885 január 29-én s folytatva tartott közgyűléséből.

Kiadta: **Zöld Mihály,**
jegyző.

14,340. szám.

»Jóváhagyom.

Budapest, 1885 november 10-én.

A miniszter helyett:
Mallekovics.

Miniszteri körrendelet.

57,458 — II/c — 1904. B. M. számu körrendelet. A törvényhatósági és községi alkalmazottak ellen folyamathoz tett fegyelmi ügyek vizsgálata és felterjesztése körül követendő eljárás tárgyában. Valamennyi közigazgatási bizottságnak. Hivatali elődöm, 1889. évi április hó 4-én, 21,900. szám alatt kelt körrendeletében már szabályozta a fegyelmi választmányi határozatok felterjesztése körül követendő eljárást. Azonban a felülvizsgálat végett hozzám felterjesztett ügyeknek ennek dacára ismételve tapasztaltam, hogy az iratok gyakran kifogás alá eső alakban, hiányosan és rend nélkül terjesztettek fel s ezzel a fegyelmi ügyeknek minden tekintetben kívánatos sürögös elintézése megnehezítették. Ennélfogva a következőket rendelem: 1. A fegyelmi vizsgálat tárgyát képező minden egyes panaszról s az ahhoz tartozó kihallgatásokról lehetőleg egy-egy külön, az illető panaszpontra vonatkozó összes nyilatkozatokat magában foglaló jegyzőkönyv veendő fel, hogy ekként az egy és ugyanazon panaszra vonatkozó összes kihallgatások, tehát úgy a felejteltök, mint a tanuk s a fegyelmi eljárás alatt álló törvényhatósági vagy községi (városi) alkalmazottak összes nyilatkozatai lehetőleg egy helyen legyenek feltehetőek. 2. A fegyelmi ügyben hozott összes határozatok olvasható alakban, hiteles és tisztázott példányban mutatódnak be, a fegyelmi választmány határozatáról pedig oly jegyzőkönyvi kivonat terjesztendő fel, melyből az 1902. évi 127,000 sz. a. kiadott ügyviteli szabályzat 75. és 76. §-ában elősorolt adatok — nevezetesen az, vajjon a határozat, az előadói javaslat elfogadása, illetőleg elvetése mellett egyhangulag vagy szótöbbséggel hozott-e s hogy szavazás esetén milyen módosító vagy ellenindítványok tettek — kivehető legyének. Az ülésen jelen volt választmányi tagoknak választott vagy kinevezett tagsági minősége, illetőleg hivatali állása a jegyzőkönyvi kivonathoz szintén feltüntetve legyen. 3. A kísérő felterjesztésben mindenkor kitüntendő, hogy a fegyelmi eljárás alatt álló törvényhatósági vagy községi (városi) alkalmazott hány év óta s mily állásokban szolgált, volt-e már fegyelmi büntetve vagy rendbírásolva s ha igen, — mily

büntetéssel, illetőleg bírsággal; a fegyelmi büntesésekre vonatkozólag pedig mindenkor felemlítendő, hogy annak alapját mily természetű mulasztások vagy szabálytalanságok képezték s ha az illető korábban már súlyosabb fegyelmi büntetéssel sújtottak úgy az ide vonatkozó fegyelmi határozatok is mindenkor bemutatandók. 4. Ambár a tárgyratöröknek kellő felszereléséről a 127,000—1902. sz. ügyviteli szabályzat 44. §-a is rendelkezik, ez alkalommal külön felhívom a Czim figyelmét arra, hogy a fegyelmi ügyekre vonatkozó tárgyalás és vizsgálati iratok mindenkor idősorrend szerint, szabatos iratjegyzékbe foglalandók, tekintet nélkül arra, hogy azok a főszolgabíró, alispáni, közigazgatási bizottsági stb. irattárbba tartoznak. Ezenfelül az iratok mindazon adatokkal (kézbévisési veny, fellebbezések borítékai) felszerelendők, amelyek a fellebbezési határidő betartásának megállapítására szolgálnak. 5. A fegyelmi ügyekkel kapcsolatban álló, azonban nem szorosan a tárgyalási és vizsgálati iratokhoz tartozó egyéb iratok külön csomagban csatolandók, ezeknél azonban mindenkor feltüntetendő, hogy a vizsgálati vagy tárgyalási iratok közül melyre vonatkoznak. 6. Végül a fegyelmi ügyek lehető gyors lebonyolítása érdekében kívánatosnak tartom, hogy a fegyelmi ügyeknek az alsóbb fok hatóságoknál való tárgyalásánál is a jelen körrendeletben foglaltak alkalmazást nyerjenek. Jelen rendelettel hivatali elődömnök előzetesít rendelte, valamint a 24, 271 — 1904. sz. körrendelet (Béligyű Közöny 1904. év 126. l.) hatályon kívül helyeztettem. Budapest, 1904. évi augusztus hó 9-én. Tisza, s. k.

Raics Gyula,
h. városi kiadó.

Hirek.

— **Lapunk olvasóihoz.** Előzést kérünk lapunk olvasóitól amatt, hogy újságunk ma jelenik meg. Oka a késésnek az, hogy meg akartuk várni a folytatódagos közgyűlés befejezését. Legközelebb tartandó közgyűlésünkrol olvasóink oly tudósítást fognak kapni, melyben vissza lesz adva minden ott elhangzó szó.

* **Kinevezés** A vallás- és közoktatásiügyi m. kir. miniszter Kérésy Zoltán dr. debreczeni jogtanár a kassai m. kir. akadémiához az alkotmány, jogrendészet és egyházjogi tanszakra nyilvános, rendes tanárrá nevezte ki. Nagy képzettségű, tudós ferfit ér a kitüntetés és ha távozása nagy veszteség is ősi főiskolánkra és társadalomunkra, mégis örülnök, hogy a valódi érdem elismeréséről értesíthetjük olvasóinkat.

— **Bakonyi Samu dr. betegsége.** Mint részvetel értesültök, dr. Bakonyi Samu városunk II. kerületének országgyűlési képviselője, bizottsági tagtársunk beteg. Baján múltét segítették és ma már túl van a veszélyen. Mielőbb való teljes felgyógyulását szivünköl kívánjuk.

§ **Vásárcsarnok.** Egyik helyi lapjaink aggodva kérdi, hogy mikor lesz nálunk vásárcsarnok? Mi is ohajtanánk vásárcsarnokot, ez idő szerint azonban Debreczen város pénzügyi helyzete nem engedi ennek létesítését. Hiszszük azonban, hogy ez a nagyon is szükséges létesítés nem sokáig késik, mert a városi tanács mindenesetre fog ezzel az ügygyel foglalkozni, mielőtt pénze lesz a városnak annak megépítésére.

— **A reformáció emlékezete.** A debreczeni protestáns világ nagy fényrel fogja megünnepelni e hó 31-én a reformáció évfordulóját. A református tanítézetekben aznap nem lesz előadás. Déléltől a nagytemplomban háláadó istentisztelet tartanak, mely után az ünneplők a gyalgarok emlékszórához vonulnak, hol a »Hittanszaki önképző társulat« által rendezett emlékünnepepon fog részt venni. Este pedig az első protestáns estély lesz a főiskola díszteremben. Ezen az ünnepepon részt vesznek a főiskola összes tanszakai tanári kara és ifjúsága, továbbá a felsőbb leányiskola és tanítóképző tanárai és növendékei.

Utadó előirányzat. Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottságának folyó évi október hó 5-én 566. sz. a kelt határozata folytán az utadó 1905—1906. évekre összeállított költségelőirányzata az 1890. évi 1. t. cz. 22. §-a értelmében máj napról kezdődőleg 15 napi közzemlére a polgármesteri hivatalba kiitétek. Erről az érdekeltek azzal értesítettek, hogy az e ellen irányuló észrevételeket ugyancsak a polgármesteri hivatalhoz fentebb jelzett határidő alatt beadhajják. Debreczen, 1904. október 15. **Kovács József,** polgármester.

§ **Előmnkülati engedély.** A kereskedelmiügyi m. kir. miniszter **Lodinecz Márton** budapesti lakosnak előmnkülati engedélyt adott egy Hajdusoboszlórol—Vérség vezető keskesvágányu vasut építésére.

* **A nyiri vasut.** Gad András már régebben engedélyt kapott a debreczeni—nagykállói vasut kiépítésére. A dolog azonban lassan haladt előre, mert nem akadt pénz a vállalkozásra. Most azonban fordulat állott be az ügyben, amennyiben a Magyar forgalmi és Vasuti Bank részvénytársaság elvállalta a finanszírozást. Az építendő vasútvonal közigazgatási bejárását a miniszter e hó végére tüzte ki.

— **A debreczeni jótékony növénytelep.** A debreczeni jótékony növénytelep e hó 23-ikán, azaz vasárnap délután 3 órakor a nópariskola helyiségében választmányi ülést tart, fontos folyó ügyeken kívül a választmány elé kerül b. e. Vasadi Szabó Miklós végrendelete, illetve a növénytelep részére tett hagyományának ügye.

— **Vásáregedélyezések új rendje.** Tiszta István gróf belügyminiszter leiratot intézett valamennyi gazdasági egyesülethez, amelyben tudomásukra hozza, hogy a földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszterrel folytatott tárgyalások után intézkedett, hogy jövőben mindenemű vásáregedélyezési, vásártárhelyezési, vásárrendtartási, helypénz díjszábsási ügyekben a törvényhatóságok kötelesek véleményükre előhívni az illetékes gazdasági egyesületeket és a közigazgatási előadókat. Ily ügyekben eddig csak a kereskedelmi kamarák adtak véleményét. A törvényhatóságok jövőben a vásárgyűjtek a beérkezett véleményekkel együtt terjesztik föl döntés végett a kereskedelemügyi miniszterhez.

•• **A múfák ügye.** Eisenbell Antal ajánlatot tett a városnak múfák feldolgoztatására. **Király Gyula** gazdasági tanácsnok most a beadványt azon javaslattal terjeszti a tanács elé, hogy adná ki ezen ügyet véleménye jelentésére Török Gábor erdőmesternek.

— **Egyházi tartozások befizetése.** Rengetegre szaporodott az ev. ref. egyháznál azok száma, kik egyházi tartozásaikkal határelébe vannak. Ezen határelékek immár közigazgatási után lesznek behajtvva és **Kovács József** polgármester ezen tartozások behajtására az illető közegeknek a legszigorubb utasítást adta ki.

— **Hatósági cselédhelyező Kecskenémten.** Kecskeném törvényhatósági cselédhelyező-intézetet állított föl, amelyet házilag kezel. Okot erre a cselédtervező joggal bíró magános emberek sürin ismétlődő visszaélései adták. A szabályrendeletet és óvadékelhelyezést azokra is kiterjesztette és többé magánosok részére újabb cselédtervezési jogot nem ad. Az intézettel kapcsolatban a városi tanács cselédmenedékelyeit is állított föl. Az intézet már megkezdte működését. Bizony nálunk is tövös volna ilyen hatósági cselédhelyező, mert a cselédfogadás itt is sok bajjal és bosszúsággal jár.

— **A Csonkai kör ülése.** A Csonkai kör f. hó 22-ikén, azaz szombat délután 4 órakor a kollegium kistanácsmesternében választmányi ülést tart a következő tárgysorozattal: 1. Csonkai szülőháznak ügyében teendő intézkedés. 2. A százados Csonkai ünnep előkészítése. 3. Zilahy Gyula drámai pályázata. 4. Folyó ügyek.

(1) **Színház.** **Makó Lajos** színgázgató társulata telt ház előtt játszik minden este. Az igazgató a hét folyamán termékek új darabot ad elő és mindent elkövet arra nézve, hogy a nagy közönség kelemesen szórakozzék az esti órákban. Az új darabok díszletei szépek, a játék öszszevágó, a rendezés avatott kezekre vall.

•• **Az egyház köréből.** A kollegium gazdasági bizottsága f. hó 22-ikén délután 3 órakor, Vecsey Imre elnöklésével ülést tart, míg a presbiterium f. hó 23-ikán, vasárnap délelőtt 10 órakor ülésezik Kiss Áron püspök és Simonffy Imre kir. tanácsos, főgondnok előklésével.

(2) **Az orvosgyógyászterezs egyletéből.** A debreczeni orvosgyógyászterezs egylet csütörtökön délután 5 órakor tudományos ülést tartott. Az ülésen orvosi karunk két kiváló tagja: dr. Csikos Sándor kórházi főorvos és dr. Burger Péter tartottak előadást.

— **Szegény gyermekek öröme.** A **Kövesdy**-alapítvány kama-táiból 50 szegény gyermeket ruháztak fel a napokban a városházán.

•• **Rendőrségnek figyelmébe.** Egy ügyefogyott szegény asszony, aki az utcákon mindenféle butyval meggrakva kóborog, nap-nap mellett ki van téve az utcagyerekek felháborító viselkedésének. A botrány megszüntetése és a boldogtalan asszony bánálmazásának megszüntetése okából, jól tenné a rendőrség, ha ezt a szerencsétlen asszonyt a szegény-házba helyezné el.

* **A téglavető telep.** Öszintén szólva sohasem voltunk barátai a város környékén való telepítés eszméjének. Lassanként azonban oda-jutottunk, hogy ilyen telepek létesítésének megakadályozása nem áll a városi tanács módjában. Ezen telepek az idén is szaporodtak, minek szintén nem tudunk örülni, mert a tulajdonképpeni belső területtől vonják ki ezen telepek az erőt. Mostanság ismét egy telependezés készül, amennyiben a régi téglavetőben lakó, jobbára szegény családok emberek állandó otthonról akarnak gondoskodni. A város régi téglavető telepén ugyanis idők folytán 105 lakóház épült. Most a tanács ügy intézkedett,

hogy az ott lakók záros határidőn belül hagyják oda a telepet, mivel ott már nem gyártanak téglát. A mintegy 1000 lélek most beadványt intézett a városi tanácsosok ottmaradásuk érdekében. Ajánlatot tesznek a városnak az 56 holdat kitevő terület megvételére, holandként 600 koronát ajánlja fel vételár gyantát. Beadványukban kijelentik, hogy a város terhére nem lesznek és csatornáról, kutakról, világításról, sőt iskoláról is gondoskodnak. A tanács legközelebb fog határozni a kérelem felett, mely után is ügy a bizottságokhoz, végül pedig a közgyűléshez kerül. Legközelebb e kérdéshöz még hozzátesszünk.

— **Debreczeni birtokváltozások.** Nagy Bálint és neje Szodrai Sára veszik a pusztafancsikai 48. sz. tjkvaen foglalt 23 hold 1465 négyzetkő kaszáló $\frac{1}{4}$ részét Hegedűs Józseftől 5700 koronáért. Székely István és neje Kovács Erzsébet veszik a debreczeni 1513. sz. tjkvben foglalt Kétmalom-utca 10. sz. házat Kovács Ferencztől 9200 koronáért. Zabos Ádám és neje Fehér Erzsébet veszik a debreczeni 4957. sz. tjkvben foglalt 1 hold 1100 négyzetkő ondódi földet a Debreczeni első takarékpénztártól 1200 koronáért. Csorba András és neje Bereznai Mária veszik a debreczeni 9101. sz. tjkvben foglalt 203 négyzetkő májorsági földet Kerekes Géza és neje Papp Annától 1093 kor. 86 fillérért.

•• **Vasuton talált tárgyak elárverése.** A vasuti kocsikban és állomásai helyiségekben elhagyott tárgyakat ugymint: bőrdöngöket, táskákat, kalapokat, esernyőket, botokat, ruhák- és fémernemeket stb. Debreczen állomás podgyász helyiségében folyó évi október hó 26-án délután 2 órakor kezdődő nyilvános árverésen adják el. A befolyóösszeget a helybeli szegényalap javára fordítják.

Szerkesztői üzenetek.

R. I., Kassa, Az ígért cikkelyt készséggel vesszük.

D. B. P., Helyben. A szíves sorokat és az érdekes cikkelyt köszönjük.

G. G., Helyben. Előre is örövendünk megírt munkásságának. A közeági kötvény kibocsátási jogról ígért cikkelyt várjuk.

W. A., Szepesbela. Intézkedtünk a lap pontos küldése iránt. Egy-egy cikkelyt szívesen vesszünk.

R. R. A szerkesztőség arra törekszik, hogy a város adózott polgárainak igaz érdekeit és jogait védelmezze. Nem tekintünk sem jobbra, sem balra, hanem az igazság, jog és törvény szellemében egyelünk az igazsághoz hozzájárulni. Egyébként a beküldött cikket elolvastuk, az lényegében feljelölés és némi simítással legközelebb közöljük.

B. E. dr. Helyes szerkesztőnk szívesen látja naponként délután 8—5-ig, hivatalos helyiségében.

Figyelő. A Hortobágy hasznosításáról szóló cikkelybe sok igazságokat mond el, de annyira személyeskedő hangon van írva, hogy ily alakban nem közölhetjük. Ha méltóztatnék a felelős szerkesztőhöz beférni, talán együttes simítással segíthetnénk a dolgon. A kéiratot addig megőriztük.

Cato. A Stenczinger ház kisajátításának kérdéséről egyik kiváló munkatársunk cikkelyét hozzuk lapunk legközelebbi számában.

Bors plaidek és takarók, svéd bőrkabátok Borsok Katanál.

Uri divat, kalap és fehéremű üzlet **Békes Lajos** Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-ház. Angol női bluzokat, férfi fehéreműket és kelenygetek mérték szerint a legszebb kivitelben készit.

≡ Pongrácz Géza ≡

papír gyárakéntárban DEBRECZEN, „Bika-szálló mellett:

60 krajczár

egy liter legfinomabb

anthracen-tenta.

Piacz-utca 12.

(Stenczinger-ház)

a papírkereskedésben.

legdivatosabb dobozos levél-papírok, vízfestészeti virág- és tájkép minták, legújabb francia sportképek, dr. Schönfeld-féle olajfestékek és vásznak; angol, svéd és olingeni, zsebkések; helybeli és alkalmi képes levelezőlapok egyedüli nagy választékban.

MIHALOVITS J.

Ha gyermekéről csukamajolaját akar szedni, szerezze be róztára Mihalovits-féle izellen és szagtalan

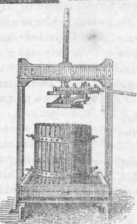
csukamajolaját.

melyet a gyermekek szívesen vesznek be, mintha annak semmi károsan len, sem szaga nincsen. 1 üveg ára 1 korona 20 fillér.

Kapható:

MIHALOVITS J. a „Kigyó”-hoz cz. gyógyszerüzemben Debreczen, Főútr, a városházal szemben.

URSUS A LEGTÖKELETESSEB BORSAJTÓ.

Az URSUS borsajtó következő előnyökkel bír: Vasgerenda és szabadalmazott nyomó fejszerkezet által a lehető legnagyobb nyomásért, esékély embererő igénybevételével érhető el.

Az URSUS borsajtó aljréze fából van vasgerendaszerkezetbe beillesztve, hogy a szőlőre vasrészekből nem érinthetik a igy a bor megfeketedése nem fordulhat elő.

Az URSUS borsajtóból a törökly egy darabban vehető ki. Az URSUS borsajtó szerkezete felülmúlhatatlan szőlő és erős. — Szőlődarálóka legjobb kivitelben.

Porcellán kályhák budweissi és honi gyártmányban. — Meidlingi rendszerű és öblött vasrákályhák a legjobb minőségű konyhák. Cserépkályhák átrakásánál a fűtőképesség tetemes emelésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltűnést kelte új találmányu multiplicator betéteket feleltessék mellett ajánlom. Fordítsák és vasbeterek nagy rakára.

Tóth Gyula,

Debreczen, Piac-u. 20, 27.

Az üzlet teljes felosztása miatt hatóságilag engedélyezett

Végkiárulás!!

SZIFFT ALADÁR

Piac-utca 24. sz.

Schroll-féle chiffonok és vásznak, női és férfi fehérnemű és téli alsó ruhák, női ruhazövegek és posztók, téli fej-és nagykendők, asztalneműk és ággyerítők, batistok, karkötők, szefírek, czérna pique és velour barbecetek, selyem kendők, esernyők és fűzők, kesztyűk, harisnyák és kötények, bélesek és rövidruk stb.

Az összes raktáron levő áruk gyári áron alul végkiárúsítatnak.

Az áruraktár berendezéssel együtt eladó. — Az üzlet-helyiség kiadó.

SZIFFT ALADAR,

Piac utca 24. szám.

Ruhafestő

és vegyszertisztító intézet

HABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

Fehérnemű
Gőzmosoda!!!

A gázkandallóval való fűtés

a le g s z e b b,
legbiztosabb,
és legjobban
szabályozható

nem füstöl, nem kormoz, nem szemetel, nem rontja a levegőt,
diszitalakást,

nem drágább a fatüzelésnél.

Berendezése megrendelhető a
légszuszgárnál.

Őszi és téli divatujdonságok legnagyobb választékban, legolcsóbban Hajdu-és Biharmegye elismert legnagyobb

női- és leány-felöltők, kalapok áruházában

RÓZSA LAJOS

Debreczen, Kistemplom-bazár szerezhető be.

1904-re.

1904-re.